MAKTABGACHA TA’LIMDA XORIJIY TAJRIBALAR VA ULARNING AHAMIYATI

Niyozova Gulnoza Baxtiyor qizi

Guliston davlat pedagogika instituti Maktabgacha ta’lim kafedrasi o‘qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta’lim tizimida rivojlangan davlatlarning ilg‘or tajribalari, ularning ta’lim jarayonidagi o‘rni hamda bolalarning intellektual, ijodiy va ijtimoiy rivojlanishiga ta’siri yoritiladi. Shuningdek, xorijiy tajribalarni O‘zbekiston maktabgacha ta’lim tizimiga moslashtirish masalalari tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: maktabgacha ta’lim, xorijiy tajriba, innovatsion metodlar, Montessori, Reggio Emilia, Finlandiya ta’limi, bolalarni rivojlantirish, pedagogik texnologiyalari

Аннотация: В данной статье рассматриваются лучшие практики развитых стран в системе дошкольного образования, их роль в образовательном процессе и влияние на интеллектуальное, творческое и социальное развитие детей. Также анализируются вопросы адаптации зарубежного опыта к системе дошкольного образования Узбекистана.

Ключевые слова: дошкольное образование, зарубежный опыт, инновационные методы, Монтессори, Реджио-Эмилия, финское образование, развитие ребенка, педагогические технологии.

Abstract: This article discusses the best practices of developed countries in the preschool education system, their role in the educational process, and their impact on the intellectual, creative, and social development of children. It also analyzes the issues of adapting foreign experiences to the preschool education system of Uzbekistan.

Keywords: preschool education, foreign experience, innovative methods, Montessori, Reggio Emilia, Finnish education, child development, pedagogical technologies.

Bugungi globallashuv davrida ta’lim tizimini zamonaviy talablar asosida rivojlantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, maktabgacha ta’lim sohasi bolalarning kelajakdagi bilim va ko‘nikmalarini shakllantirishda asosiy bosqich sanaladi. Shu sababli dunyoning rivojlangan davlatlari tajribalarini o‘rganish va amaliyotga joriy etish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Xorijiy tajribalar bolalarning mustaqil fikrlashi, ijodkorligi, muloqot madaniyati hamda intellektual salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiladi. Maktabgacha ta’lim tizimida innovatsion yondashuvlarni qo‘llash orqali ta’lim sifati va samaradorligini oshirish mumkin.

Montessori ta’lim tizimi. Italiyalik pedagog Mariya Montessori tomonidan yaratilgan Montessori metodikasi bolalarning erkin faoliyatiga asoslanadi. Ushbu tizimda bola mustaqil ravishda o‘rganadi, pedagog esa yo‘naltiruvchi vazifasini bajaradi.

Montessori metodining asosiy tamoyillari:

bolaning mustaqilligini rivojlantirish; individual yondashuv; maxsus didaktik materiallardan foydalanishi: amailiy faoliyat orqali o‘qitish.

Mazkur metod bolalarda mantiqiy fikrlash, diqqat, xotira va mayda motorikani rivojlantirishda samarali hisoblanadi.

Reggio Emilia yondashuvi. Reggio Emilia tajribasi bolani shaxs sifatida qadrlashga asoslangan. Ushbu yondashuvda bolalar ijodiy faoliyat orqali bilim oladilar. Rasm chizish, loy bilan ishlash, musiqa va teatr mashg‘ulotlari asosiy o‘rin tutadi.

Bu tizimning muhim jihatlari:

bolalarning qiziqishlariga tayangan holda ta’lim berish; ota-onalar bilan hamkorlik; ijodiy muhit yaratish; kommunikativ ko‘nikmalarni rivojlantirish.

Reggio Emilia usuli bolalarning tasavvurini va ijodiy tafakkurini rivojlantirishga katta yordam beradi.

Finlandiya tajribasi. Finlandiya maktabgacha ta’lim tizimi dunyodagi eng ilg‘or tizimlardan biri sifatida e’tirof etiladi. Bu davlatda bolalarning ruhiy salomatligi, baxtli bolaligi va o‘yin orqali o‘rganishiga katta e’tibor qaratiladi.

Finlandiya tajribasining o‘ziga xos jihatlari:

majburiy bosimning yo‘qligi; o‘yin asosida ta’lim berish; teng imkoniyat yaratish; bolaga individual yondashuv.

Ushbu tizim bolalarda erkin fikrlash va ijtimoiy moslashuvchanlikni shakllantiradi.

Yaponiya tajribasi. Yaponiya maktabgacha ta’limida jamoaviylik, tartib-intizom va mehnatsevarlikka katta ahamiyat beriladi. Bolalar kichik yoshdan boshlab mustaqil harakat qilishga o‘rgatiladi.

Yapon tajribasining asosiy xususiyatlari:

jamoada ishlash ko‘nikmasini shakllantirish; axloqiy tarbiyaga e’tibor; tabiat bilan uyg‘unlik; kundalik hayotiy ko‘nikmalarni rivojlantirish.

Bu tajriba bolalarda mas’uliyat va ijtimoiy faollikni oshiradi.

Xorijiy tajribalarni O‘zbekiston ta’lim tizimida qo‘llash. Bugungi kunda O‘zbekiston maktabgacha ta’lim tizimida ham zamonaviy pedagogik texnologiyalar va xorijiy tajribalarni joriy etishga alohida e’tibor qaratilmoqda. Ayniqsa:

interfaol metodlardan foydalanish; raqamli texnologiyalarni qo‘llash; rivojlantiruvchi o‘yinlar tashkil etish; bolaga yo‘naltirilgan ta’limni kuchaytirish muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Xorijiy tajribalarni milliy qadriyatlar bilan uyg‘unlashtirish orqali samarali natijalarga erishish mumkin.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta’limda xorijiy tajribalarni o‘rganish va ulardan oqilona foydalanish ta’lim sifatini oshirishning muhim omili hisoblanadi. Montessori, Reggio Emilia, Finlandiya va Yaponiya tajribalari bolalarning intellektual, ijodiy hamda ijtimoiy rivojlanishiga xizmat qiladi. Ushbu tajribalarni milliy ta’lim tizimiga moslashtirish orqali barkamol avlodni tarbiyalash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Mariya Montessori. “Bolani anglash siri”.
2. Finlandiya ta’lim tizimi bo‘yicha ilmiy maqolalar.
3. Maktabgacha ta’limga oid pedagogik manbalar.
4. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar bo‘yicha o‘quv qo‘llanmalar.
5. O‘zbekiston Respublikasi maktabgacha ta’limga oid me’yoriy hujjatlari.